

Posudek oponenta rigorózní práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

Obor rigorózního řízení:

Uchazeč: Mgr. Zbyněk Vácha, Ph.D.

Název rigorózní práce: Školní zahrady ve výuce na základní škole

Oponent: RNDr. Mgr. Zdeňka Chocholoušková, Ph.D.

Pracoviště: CBG, FPE, ZČU v Plzni

Text posudku

Aktuálnost tématu

Autor předkládá k obhajobě rigorózní práci na 21 straně a třech rozsáhlých přílohách obsahujících tři samostatné články, dva publikované v časopise **e-Pedagogium** a jeden v periodiku **Envigogika**, o které se práce opírá, a které dokládají autorovu erudici v dané problematice. Pro svoji rigorózní práci si zvolil velmi aktuální téma, a sice využití školních zahrad ve výuce na základní škole.

Práce standardně začíná abstraktem a klíčovými slovy. V abstraktu definuje cíl výzkumu, a sice ověřit existenci školních zahrad u vzdělávacích institucí a prozkoumat materiální zabezpečení a připravenost základních škol na zavádění zahradní pedagogiky do vyučování. Šetření se účastnili **zaměstnanci 256 ZŠ**. Data byla získávána zejména pomocí elektronického dotazníkového šetření. Autor popisuje současný **trend zásadní změny využití školních zahrad, od pracovních ke vzdělávacím**.

Dalším cílem bylo ověřit **vliv prostředí školní zahrady na kognici v oblasti poznávání živočichů**, a zájmu žáků o dané téma (225 žáků pátých tříd).

Posledním cílem bylo **ověření pěstitelské gramotnosti u žáků na 2. stupni ZŠ** (462 žáků z 20 škol). Byly hodnoceny i **žákovské postoje ke smyslu a významu práce na zahradě**.

Přístupy autora k řešení

Autor používá standardní metodiku pilotovanou již ve vědeckých publikacích v zahraničí, kterou upravuje a aplikuje na české vzdělávací prostředí. Data interpretuje s mezinárodním přesahem, zavádí méně běžné pojmy, jako např. **zahradní pedagogika** přenesená zejména z anglicky a německy psané literatury. Dále zavádí pojem **pěstitelská gramotnost**.

Zasazení problematiky do odborného (národního, příp. i mezinárodního) kontextu

Autor porovnává přístupy k využití školních zahrad v evropském i mezinárodním kontextu, a sice v Americe, a Austrálii, poněvadž na jiných kontinentech se tematikou školních zahrad vědci příliš nezabývají.

Použité metodologické řešení

Metodika výzkumu i vyhodnocení dat jsou jasně popsány, zkoumaný vzorek je reprezentativní (678 žáků a 259 pedagogických pracovníků ze ZŠ). Používané dotazníky byly upraveny na prostředí České republiky. K vyhodnocení dat jsou používány standardizované statistické programy (Microsoft excel, ANOVA a STATISTICA).

Kvalita, původnost a význam závěrů práce, jejich uplatnitelnost v praxi, příp. v dalším výzkumu, přínos práce

Velmi cenné je propojení zjištěných výsledků přímo do praxe do školního prostředí. Autor diagnostikoval řadu slabých míst ve využívání školních zahrad k edukační činnosti, dále nedostatek nebo nekvalitní edukační materiály, a navrhuje jejich nápravu. Potěšující je zjištění, že učitelé zařazují výuku na zahradě v rámci různých předmětů. Žáci, ale i učitelé jsou tak v přímém kontaktu s přírodou a dochází k **propojení formálního a neformálního sektoru vzdělávání v praxi**, a to tak, že jsou ve školách využívány publikace a materiály různých neziskových organizací. Rovněž v době covidové je terénní výuka velmi preferována a dostává se jí daleko větší pozornosti a významu než v předchozích letech. Autor svými výzkumy dokladuje, že při výuce v terénu dochází nejen k intenzivnějšímu a trvalejšímu přenosu pojmů a definic, ale žáci navíc získávají řadu dovedností (např. zacházení s různými nástroji a přístroji), a důsledkem je i kýžená změna postoje (ať již k samotnému pobytu v přírodě, tak k učení se v terénu). Pobyt v přírodě se pro ně stává běžnou a příjemnou součástí učebního procesu ve škole.

Stálo by za zvážení propojení nových pojmů (**zahradní pedagogika a pěstitelská gramotnost**) s větší akcentací **terénní výuky** do připravovaných revizí kurikula.

Autor se zaměřuje především na žáky 1. stupně, do pátých tříd. Třetí článek sice řeší žáky 8. tříd, kde se ale vliv terénní výuky na vědomosti z oblasti pěstitelské gramotnosti příliš nepotvrdil. Bylo by zajímavé porovnat, jak se uplatňuje terénní výuka a využití školních zahrad na druhém stupni ZŠ a na SŠ. Zásadním přínosem pro žáky je i propojení výuky biologie s každodenním životem (biologie všedního dne).

Formální a jazyková stránka práce

Po formální stránce je práce přehledně členěna, autor používá vytříbený vědecký jazyk, obsahuje minimum překlepů, kterým se úplně snad nelze vyhnout, a které nijak nesnižují kvalitu předkládané práce (např. s. 8 chybí mezera před Eilks).

Citační aparát je používán standardně. Soupis literatury obsahuje drobné nepřesnosti, např. většinou je rok vydání v závorce, u práce Czesaná... není; někde je před & čárka, jinde nikoliv. U některých citací je uveden počet stran publikace, jinde není.

Anglický „abstract“ obsahuje některé logické nejasnosti, např. 225 žáků pátých tříd nelze přeložit „The total of 225 fifth-year pupils participated in the research survey.“

Dotazy oponenta k obhajobě rigorózní práce

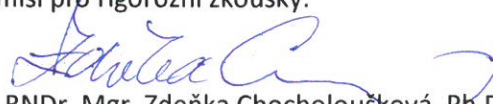
Jaký vliv podle Vás má současná situace provázená opakovaným uzavíráním škol na terénní výuku a školní zahrady? Jak byly školní zahrady využívány během poslední doby žáky, pedagogickými pracovníky, či širokou veřejností?

Je podle Vás terénní výuka a využívání školních zahrad uspokojivé nebo je potřeba tuto problematiku více prosazovat?

Závěr

Rigorózní práce Mgr. Zbyňka Váchy, Ph.D., „Školní zahrady ve výuce na základní škole“ **splňuje** požadavky standardně kladené na rigorózní práce v oboru: Učitelství a didaktika přírodopisu pro 2. stupeň základních škol a **doporučuji** ji k obhajobě před komisí pro rigorózní zkoušky.

V Plzni, 30. 8. 2021

RNDr. Mgr. Zdeňka Chocholoušková, Ph.D.
Jméno Příjmení (podpis)